

Socialudspil 2024

Værdighed og tryghed for alle

Liberal Alliance

Et samfund skal kendes på, hvordan det behandler sine svageste.

Mennesker med svært handicap, børn med hårde diagnoser, hjemløse, stofmisbrugere og borgere med psykiske lidelser.

Og i Danmark kan vi være stolte over mange ting. Men vi må også være ærlige at sige, at vi har skabt et samfund, der bedre hjælper middelklassen end de allersvageste.

Alt for længe har vi haft et socialpolitisk system, hvor mange af landets svageste borgere bliver tabt og svigtet. Hvor der sker lovbrud, og hvor det halter med retssikkerheden.

Man har vidst det alt for længe – nu er tiden inde til at gøre noget.

For vi har et system, hvor økonomien skranter. Udgifter løber løbsk, men kvaliteten følger ikke rigtig med. Vi ansætter flere og flere, men problemerne bliver ikke løst bedre. Og det værste er, at vi ikke ved hvorfor.

Én ting er sikkert: Vi skal ikke bare gøre noget. Vi skal gøre noget andet.

Vi kan ikke længere lave flere tiltag, der bare er mere af det samme. Der er ikke brug for mere lovgivning, der er brug for, at den bliver overholdt. Der er brug for, at medarbejdere i landets socialforvaltninger har den nødvendige faglighed, og der er brug for at nå et punkt, hvor vi har tillid til, at socialrådgiveren træffer den rigtige afgørelse til borgerens bedste.

Vi kan ikke blive ved med at kaste flere penge i det samme system, og forvente at det nok skal blive anderledes denne gang.

De sociale indsatser er komplekse. Det er vanskelige sager, kommunerne står over for.

Netop derfor skal vi fokusere på, hvordan man får mere og bedre viden om, hvad der egentlig virker. Og hvordan vi får mere

faglighed ind i sagsbehandlingen, så man kan give folk den rigtig hjælp i første omgang.

Og netop derfor skal vi have langt mere gennemsigtighed i økonomien. Når budgetrammen sprænges med enorme beløb, og udgifterne bare stiger og stiger, men ingen ved reelt, hvad pengene bliver brugt til.

Så vi skal tilbage til kerneopgaven: At sikre så god en mulighed behandling af samfundets svageste.

I Liberal Alliance har vi derfor 7 forslag, der skal sikre netop det.

Vi vil:

1. Skabe gennemsigtighed i kommunernes økonomi og regnskaber
2. Hæve den faglige kvalitet og sikre en robuste socialpolitiske indsatser
3. Give Tilbudsportalen en overhaling, som giver indkøbere, udsatte borger og pårørende det bedst mulige overblik
4. Samle socialtilsynene under én uafhængig ledelse
5. Sikre, at kommunerne skal stå til ansvar for deres fejl - brud på borgernes retssikkerhed må aldrig accepteres
6. Lukke huller for forbrydere, der vil udnytte kommunekassen for egne vindings skyld
7. Give lige behandling på tværs af landet med en ny specialeplan, så hele landet får gavn af den specialiserede viden

1. Der skal være gennemsigthed i kommunernes økonomi og regnskaber

Vi skal vide, hvad vi bruger pengene på.

For socialområdet bliver dyrere og dyrere for kommunerne, som i forvejen råber op om presset økonomi og budgetter, der ikke hænger sammen. Kommunernes udgifter til socialområdet er samlet steget med næsten 6 mia. kr. siden 2018, og udviklingen ser kun ud til at fortsætte¹. Men selvom vi bruger flere penge, oplever borgerne ikke bedre velfærd.

Når de stigende udgifter ikke skyldes en politisk beslutning om at øge de sociale ydelsers kvalitet eller omfang, og den statslige finansiering ikke følger med, står kommunerne med et stort problem².

Problemet er, at vi ikke ved, hvad der konkret skaber udgiftspreset på socialområdet, da vi ikke har nok viden om selv de mest simple økonomiske spørgsmål. Vi kender ikke omfanget eller prisen for de forskellige typer afgørelser der træffes. Vi ved ikke, hvad højere lønudgifter eller inflation betyder for de stigende udgifter, og takstudviklingen er ikke transparent eller rimelig over for private aktører.

Hvis vi skal tage livtag med de løbske udgifter, bør vi sikre viden om, hvad vi bruger pengene på og hvorfor. Det indebærer, at vi skal have større gennemsigthed i kommunernes økonomi og et bedre datagrundlag herom.

Liberal Alliance foreslår:

- Kommunernes økonomi og regnskaber skal underlægges en

¹ [Udgifterne på socialområdet fortsatte himmelflugt i 2023 \(kl.dk\)](#)

række nationale, bindende krav til regnskabspraksis. Der skal foretages en ensartet, ekstern og uvildig revision af kommunernes regnskaber. Dette skal sikre, at der skabes gennemsigthed og sammenlignelighed på tværs af kommuner i hvad pengene går til, og at vi får flere og bedre data for ressourceanvendelsen på området.

- De kommunale sociale tilbud skal underlægges årsregnskabsloven, i lighed med private tilbud. Desuden skal socialtilsynet stille de samme administrative krav til offentlige og private tilbud. Overgangen vil være drevet af, at man i kommunerne overgår til omkostningsbaseret regnskabsafregning, som giver bedre mulighed for at følge omkostningsudviklingen, effektivitet og produktivitet i de sociale ydelser.
- Konkurrencen mellem alle leverandører på socialområdet – både offentlige og private - skal overvåges af Forbruger- og Konkurrencestyrelsen, som det sker i andre brancher. Dette for at sikre, at private og selvejende leverandører kan konkurrere på lige vilkår med offentlige.

2. Højere kvalitet og robusthed i de sociale indsatser

Én ting er at have styr på, hvad vi bruger pengene på. Men vi skal også vide, om de indsatser, som pengene bliver brugt på, rent faktisk virker.

Fordi en robust socialpolitik handler om

² [Særligt ét område driver udgifterne op i landets kommuner – i dag er ekspertudvalg kommet med sit bud på løsningen | Politik | DR](#)

kvalitet. Det gør sig især gældende på socialområdet, som desværre er præget af manglende fokus på effekten af den støtte, som udsatte borgere og pårørende modtager. Vi skal løfte kvaliteten af sociale tilbud ved at tilvejebringe mere viden om effekten af de indsatser, borgerne tilbydes.

Det store problem er, at socialfaglig forskning er en forholdsvis ny disciplin, og der mangler ensartet data på tværs af kommuner og regioner. Ofte er det kun sagsbehandleren, der vurderer effekten af den sociale indsats, og borgerens opfattelse udebliver. Manglen på data gør det både vanskeligt at holde styr på udgifterne og at evaluere kvaliteten.

Udsattes borgeres liv, trivsel og værdighed afhænger af den hjælp, de modtager. Derfor skal vi gøre op med den sløse tilgang og skabe grundlag for en ny tilgang til bedømmelse og evaluering på socialområdet. Enkle, men retvisende kvalitetsindikatorer skal sikre kvalitet og fælles standarder på tværs af kommuner og tilbud.

Liberal Alliance foreslår:

- Der skal i sagsbehandlingen være systematisk fokus på progression hos borgeren i enhver situation, hvor det giver mening. Det indebærer, at der opstilles mål for indsatsen, at der tages højde for eventuelle justeringer undervejs, at der evalueres på forløbet, og at det dokumenteres mhp. at sikre et bedre vidensgrundlag om sociale indsatser.
- En ekspertgruppe skal komme anbefalinger til kommunernes praksis for dataindsamling og -behandling i forbindelse med sociale indsatser, og hvordan vi samler disse data på nationalt niveau. Hensigten er både at sikre ensartethed i data om sociale indsatser – og at oprette en database,

hvor alle kan tilgå information om ret og praksis inden for socialområdet.

- En ekspertgruppe skal give de økonomiske incitamentstrukturer i kommune og dennes effekt på sagsbehandlingen og afgørelser et eftersyn. F.eks. er de såkaldte botilbudslignende tilbud, krisecentre, forsorgshjem og herberger særligt udgiftsdrivende. Bekymringen er, at udgiftspresset blandt andet skyldes negative økonomiske incitamentstrukturer, som får kommuner til at træffe de fagligt forkerte afgørelser, som er billigere på kort sigt – men i sidste ende bliver fordyrende, fordi borgeren ikke får den nødvendige, rettidige støtte.

3. Tilbudsportalen skal sikre overblik og transparens

Udsatte borgere og deres pårørende skal have bedre mulighed for at danne sig et overblik over, hvad deres rettigheder er, og hvilke former for støtte, de kan få. Dem, der kommer i berøring med socialområdet, befinder sig oftest i en sårbar situation, hvor det kan være svært at navigere i komplekse regler, uigennemskuelige tilbud og modsatrettede informationer. Derfor er det vigtigt, at vi fra politisk hold gør en indsats for at skabe klarhed over borgerens muligheder.

En vigtig del af den indsats er at give Tilbudsportalen en overhaling, så den sikrer transparens i oplysningerne om private såvel som offentlige tilbud. Det vil også styrke kommunernes indkøb på socialområdet, da det bliver nemmere at overskue forskelle i priser og kvalitet, så de bedre kan matche borgeren med det rette tilbud. Formålet er at sikre, at borgeren tidligere får den rette hjælp ud fra de behov, der er til stede.

Liberal Alliance foreslår:

- Private og offentlige tilbud skal kunne sammenlignes 1:1 på Tilbudsportalen. Det indebærer, at Tilbudsportalen skal have en overhaling, så det bliver muligt for sagsbehandleren at søge i tilbud ud fra specifikke behov.
- Tilbudsportalen skal udbygges med en funktion, der gør det muligt at sammenligne alle tilbud, ud fra parametre som APV-målinger, sygefravær og personaleomsætning, koncerntilskud, lejeomkostninger, mv. Oplysninger som disse har Socialtilsynet allerede adgang til for private tilbud, men det skal gælde alle.
- Der skal være fælles retningslinjer og krav på tværs af kommuner til offentlige myndigheders indkøb på socialområdet, og hvordan de træffer afgørelse om en borgers ret til støtte, og til matchningen mellem borgeren og valget af tilbud eller leverandør.

4. Socialtilsynet skal være uafhængigt og under én ledelse:

Tilsyn er kvalitetsdrivende. I dag har vi fem socialtilsyn, som er placeret i en af hver regions kommuner. Hvert tilsyn har egen særskilt ledelse, og der er stor forskel på, hvordan og hvor godt tilsynene fungerer. Ledelsen er med denne model for tæt placeret på kommunerne, hvilket ikke sikrer den uafhængighed, vi ønsker. Der er behov for, at de i højere grad spiller sammen, og at der sker en ensartethed i måden, der bliver ført tilsyn med socialområdet på.

Derfor er det oplagt, at vi laver en ny tilsynsmodel, så vi har et socialtilsyn i hver

region, men samler dem under én ledelse i statsligt regi. På den måde opnår vi samme høje standarder for socialtilsyn i hele landet, og vi sikrer uafhængighed fra kommunerne.

Liberal Alliance foreslår:

- Der skal gennemføres en tilsynsreform på socialområdet, som samler socialtilsynene under én ledelse. Socialtilsynet skal placeres i statsligt regi, f.eks. under Socialstyrelsen, for at sikre uafhængighed, ensartethed og kvalitet.
- Socialtilsynene skal i højere grad føre risikobaseret tilsyn ud fra en vurdering af, hvor der er størst risiko for borgernes trivsel. Det risikobaserede tilsyn skal dog ligge i forlængelse af et uanmeldt tilsyn hvert andet år, så vi sikrer, at alle tilbud undergår et minimum af tilsyn. Hvis tilbuddet ikke har den fornødne kvalitet og ikke forbedrer sig tilstrækkeligt, skal det sendes i udbud eller lukkes.
- Kommunerne skal udelukkende føre personrettede tilsyn. På den måde er det kommunens opgave at sikre, at tilbuddet leverer den aftalte kvalitet, samt at borgeren får den berettigede støtte og er tilfreds med tilbuddet.
- Der skal stilles krav til, at medarbejdere, der fører tilsyn har en faglighed, der afspejler de tilbud, der føres tilsyn med.

5. Bedre retssikkerhed til udsatte borgere

Som situationen er i dag, har det ikke konsekvens for kommuner, når de begår ulovligheder eller grov tilsidesættelse af pligter. Det er kommunens opgave at sikre

udsatte borgeres rettigheder, og med det følger et særligt ansvar. Når kommunen ikke lever op til sin pligt, går det ud over den berørte borgers trivsel og livssituation.

Flere forhold tyder på, at kommunernes praksis på socialområdet bør tilgås med mere ordentlighed, end tilfældet er i dag. Vi har i årevis set en kedelig tendens til, at kommuner bryder med forvaltningsretlig skik og med borgernes retssikkerhed, hvor der findes talrige eksempler på f.eks. manglende partshøringer, manglende børnesamtaler, manglende udredelser, manglende samtykker, manglende journalisering, sagsbehandlere der redigerer uretmæssigt i journaler eller tildeler fiktive diagnoser – og meget andet.

De mange fejl og lovbrud er et stigende problem. F.eks. har Institut for Menneskerettigheder undersøgt Ankestyrelsens klagesager på voksenhandicapområdet og fundet over 25.000 fejl i perioden 2014 til 2022³. Også omgørelsesprocenten for, hvor mange kommunale afgørelser på socialområdet, der bliver ændret, ophævet eller hjemvist, når de påklages til Ankestyrelsen, giver anledning til bekymring. I 2022 var omgørelsesprocenten på 37,5 procent, og på børnehandicapområdet isoleret hele 48,8 procent⁴. Tallet er indikator på rigtigheden i kommunernes afgørelser, og stigningen kan betragtes som symptom på, at der bliver lavet for mange fejl, eller at borgerne ikke oplever, at deres sag behandles tilfredsstillende. Hertil ligger et kæmpe mørketal idet mange borgere i denne gruppe ikke har ressourcerne til at klage.

Med andre ord er der behov for at tilgå forvaltningsafgørelser med mere grundighed og ordentlighed. Der skal være en konsekvens, som afspejler det forhold, at udsatte menneskers ve og vel afhænger af, at

den offentlige myndighed lever op til sit ansvar.

Liberal Alliance foreslår:

- Der skal indføres en bodsordning, så kommunerne pålægges at betale en bod til berørte borgere, hvis kommunen groft tilsidesætter sine pligter eller begår ulovligheder i sagsbehandlingen.
- Kommunerne pålægges af betale statens udgifter ved sagsbehandling af omgjorte sager, så vi sikrer, at der er en direkte omkostning ved at træffe forkerte afgørelser i socialsager.

6. Vi skal lukke hullerne i de kommunale tilskudsregler, hvor der er risiko for udnyttelse

Vi skal få lukket hullerne, som kriminelle bruger til at udnytte det socialpolitiske system for penge.

Vi var mange, der tabte kæben, da en kvinde i TV2-dokumentaren "Den Sorte Svane" talte om, hvordan man f.eks. kunne "tjene 300.000 kr. på autister" ved at udnytte et hul i de kommunale tilskudsregler. Det er trist, at nogle udnytter vores velfærdssystem på bekostning af udsatte borgere. Metoderne kan være meget forskellige, men der er især et område, der bedst kan beskrives som socialrådets vilde vesten, og som vi meget nemt kan rette op på. Det handler om de såkaldte timebaserede ydelser.

I dag er der nemlig ingen kontrol med området for timebaserede ydelser. Det kræver ingen godkendelse at arbejde med udsatte børn, unge og voksne, hvis blot man

³ [Institut for Menneskerettigheder finder 25.000 fejl i handicapsager \(berlingske.dk\)](https://berlingske.dk/handicapsager)

⁴ [Omgørelsesprocenter på socialområdet i 2022 - Social-, Bolig- og Ældreministeriet \(sm.dk\)](https://sm.dk)

gør det gennem timebaserede ydelser. Om der føres tilsyn med tilbuddene, er forskelligt fra kommune til kommune. Ofte sikrer man sig ikke engang, om leverandørerne har indhentet børneattester, om ansatte har den relevante faglige uddannelse, eller om de arbejder under regulerede løn-, forsikrings- og arbejdsvilkår.

Timebaserede ydelser tildeles efter serviceloven eller barnets lov, hvor kommunen visiterer borgeren til et bestemt timeantal, hvorefter kommunen kan indgå aftale med en intern eller ekstern kommunal leverandør, privat m.fl. om levering af ydelsen⁵. Herunder også vikarvirksomheder, der leverer samme ydelser. Flere og flere vikarvirksomheder leverer f.eks. familiebehandling, kontaktperson, bostøtte mv.

I dag kan enhver person oprette et CVR-nummer og sælge timebaserede tilbud som familiebehandling, kontaktperson, bostøtte mv. til kommunerne. Herefter er det kommunens ansvar at føre tilsyn med, om tilbuddet lever op til den kontrakt, der er indgået. Problemet er bare, at kontrakterne er mangelfulde, og at der alt for sjældent følges op på aftalen.

Det skal ikke være op til kommunernes forgodtbefindende, om disse tilbud kan godkendes, hvad de skal levere, og om de gør det godt nok. Derfor skal vi sætte langt højere standarder for regulering og tilsyn med de timebaserede ydelser, så vi undgår, at personer med lyssky intentioner udnytter de kommunale tilskud uretmæssigt.

Liberal Alliance foreslår:

- Leverandører af timebaserede ydelser skal godkendes af Socialtilsynet, og

⁵ [SOU Almdel endeligt svar på spørgsmål 11 SOU almdel endeligt svar på spm 11docm \(ft.dk\)](#)

der skal være krav om tilsyn

- På området for timebaserede ydelser, skal der stilles krav om, at kommunerne
 - indhenter tro- og loveerklæring
 - sikrer, at der er indhentet børne- og straffeattester på de ansatte
 - sikrer, at ansatte har en relevant uddannelse
 - sikrer, at der er regulerede løn- og arbejdsvilkår for ansatte
- Derudover skal:
 - leverandører af timebaserede ydelser godkendes af socialtilsynet
 - oplysninger om leverandører skal kunne tilgås på Tilbudsportalen

7. Sammenhæng mellem ny specialeplan og den kommende sundhedsstruktur

Borgere med handicap oplever i dag et lotteri ift., hvilken hjælp de får, alt efter hvor i landet, de bor i. Forskellen på de 98 kommuners vidensniveau og prioritering af handicapområdet er nemlig markant. Det kommer især til udtryk ved de gennemsnitlige udgifter til sociale indsatser per indbygger, hvor der er stor variation mellem kommunerne. På voksenområdet ses en kommunal variation på mellem 7.300 og 21.100 kr. per indbygger, mens der på børn- og ungeområdet er tale om en endnu større variation på mellem 7.300 og 39.600 kr. per indbygger⁶.

Vi skal som samfund have langt større fokus på kvaliteten af indsatsen ifm. de særligt dyre og komplicerede sager, der kræver specialiseret viden, så borgeren får det rette

⁶ [Socialpolitisk Redegørelse 2023 \(sm.dk\)](#)

tilbud fra start. Ellers kan det i sidste ende betyde, at borgeren over årene får det langt værre, udvikler flere diagnoser, og at indsatsen derved bliver langt mere kompleks. På den måde får vi mindre kvalitet for velfærds Kronerne.

Særligt dyre enkeltsager eller handicapsager med stor specialisering, bør håndteres centralt og frigøres fra kommunernes økonomi. Kommuner, og i særdeleshed de små kommuner, kan hurtigt få revet bunden ud af kommunekassen, hvis de har en borger, der kræver meget dyre foranstaltninger. Det kan f.eks. være en udadreagerende kvinde med flere diagnoser, som kræver 1:1 støtte i alle døgnets timer, en familie, hvor fem børn må tvangsfjernes eller en borger, der pludselig bliver blind og skal oplæres i at begå sig uden syn. Dels er der i alle tre tilfælde en grad af specialisering, som kommunerne ofte må købe sig til eksternt, og samtidig ser vi, at mange kommuner trækker tilbuddene hjem i egen kommune for at spare penge, når budgettet skal gå op. Når tilbuddene trækkes hjem, får borgeren ikke samme kvalitet, fordi den kræver så stor specialisering, at denne ikke kan opnås i en helt almindelig dansk kommune.

Liberal Alliance foreslår:

- Der skal skabes sammenhæng mellem den kommende specialeplan og den kommende sundhedsstruktur. Vi foreslår en prioritering af, at de særligt dyre enkeltsager og store dele af handicapområdet håndteres i mere centralt regi, hvor man opbygger og samler specialiseringen tættere på sundhedsområdet. Herved skaber vi smidigere overgange, en mere ensartet indsats og forhindrer, at kommunerne træffer fagligt forkerte beslutninger af økonomiske hensyn.

Liberal (LA) Alliance